

47. TÜRLERLE YAKIN İLİŞKİLER

“AMANOS YILANI”

Foto: Ar. Gör. Aziz Avcı

Ülkemize özgün yeni bir yılan türünün bulunduğu, geçtiğimiz ay bilim dünyasına duyuruldu. Ülkemizde doğal yayılış gösterdiği tahmin edilen yılan türleri sayısını 47'ye çıkaran bu bulgu, Anadolu'dan verilen ilk yeni tür kaydı değil. Ancak, bu çalışmanın bilim dünyasındaki yeri açısından önemi büyük. Çünkü, ilk kez “tamamı Türk araştırmacılarından oluşan bir ekip” literatüre Anadolu'dan yeni bir tür kaydı veriyor.

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Biyoloji Bölümü Başkanı Prof. Dr. Kurtuluş Olgun ve ekibi, bu yeni türe ait iki örneği, TÜBİTAK desteğiyle yürütülen ve Eirenis cinsine ait yılan türlerinin Türkiye'deki dağılımının incelenmesini konu alan projenin kapsamında yürüttükleri arazi çalışmasında, Hatay ilimizin sınırları içindeki Amanos Dağı'nda buldular. Ekipte yer alan diğer araştırmacılar, yine Adnan Menderes Üniversitesi Biyoloji Bölümü'nden Ar.Gör. Aziz Avcı, Ar.Gör. Dr. Nazan Üzümlü ve doktora öğrencisi Can Yılmaz ile Dokuz Eylül Üniversitesi'nden Dr. Çetin İlğaz.

Hakemli bir uluslararası dergi olan Zootaxa'da yayımlanan makaleyle bilim dünyasına tanıtılan tür, kendilerinin de hocası olan Prof. Dr. İbrahim Baran'ın adına armağan edilerek *Rhynchocalamus*

barani olarak adlandırıldı. Son olarak, ortak kararla yılanın, örneklerin bulunduğu yere uygun olacak şekilde “Amanos Yılanı” adı verildi.

Yılan türlerinin tanımlanmasında kullanılan ölçütlerin arasında belki de en önemlileri diş sayıları, renk-desen özellikleri ve vücut üzerinde bulunan pullarla plakaların sayısı. Özellikle birbirine yakın türler arasındaki ayrım, bu ölçütlerin karşılaştırılmasına göre yapılıyor. Amanos

Yaklaşık 30 cm uzunluğundaki Amanos Yılanı'nın, gri renkli baş plakaları ve boyun çevresinde de bir bant oluşturan siyah renkli pulları bulunuyor. Vücudunun geri kalanı pembe-bakır renkte ve karın kısmı da beyaz. Vücudunun çeşitli yerlerinde bulunan pulların sayıları da, kendisine yakın türlerden farklılık gösteriyor.

Daha ayrıntılı bilgi için: K. Olgun, A. Avcı, C. İlğaz, N. Uzum & C. Yılmaz. “A new species of *Rhynchocalamus* (Reptilia: Serpentes: Colubridae) from Turkey” *Zootaxa* 1399: 57-68 (2007)

11 amfibi ve sürüngen türü ve alttörü tanımlayan Prof. Dr. Baran'ın adı da, çeşitli araştırmacılarca tanımlanan 8 tür ve alttüre verildi. Sayısız yayına imzasını attıktan ve birçok başarılı araştırmacının yetişmesine önyak olduktan sonra başarılarla dolu 44 yıllık meslek yaşamını tamamlayan Prof. Dr. Baran'a, sağlık ve huzur dolu emeklilik günleri diliyoruz.

Prof. Dr. İbrahim Baran

Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Biyoloji Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. İbrahim Baran, geçtiğimiz ay emekli oldu. Amfibi ve sürüngenler konusundaki araştırmalara yıllarını veren “Yılcı Hoca”ımız, ülkemizde bu bilimin gelişmesine çok önemli katkılar sağladı. Kendisi toplam

Yılanı da, kendisine en yakın olan *Eirenis* cinsinden ve diğer *Rhynchocalamus* türlerinden bu özelliklere göre ayrılıyor.

Yurdumuzda yayılış gösteren yılan türleri arasında zehirli olanların sayısı oldukça düşük. Amanos Yılanı da zehirsiz, üstelik yaklaşık 30 cm.lik boyuyla ürktütücü bir görünüme sahip olmaktan bile çok uzak. Bu minik yılanın bulunduğu bölge, yakın akraba olduğu diğer küçük toprak yılanları gibi, jeolojik devirler boyunca önemli bir göç yolu olduğu düşünülen rotanın üzerinde. Afrika-Ön Asya faunalarına ait elemanların Anadolu'ya geçiş yaptığı karasal hattın Hatay-Amanos bölgesinden geçtiği, uzun süredir biliniyor. Bu bölge, doğal olarak aynı zamanda Anadolu faunası elemanlarının da Ön Asya ve Afrika'ya geçiş kapısı. Bu nedenle, bu tip geçiş bölgelerinde farklı fauna elemanlarının karşı karşıya gelme olasılığı çok yüksek. Bu da, daha zengin bir gen havuzu anlamına geliyor. Aynı zamanda, bu bölgelerde keşfedilmeyi bekleyen çok daha fazla sayıda tür olabileceği anlamına da...

Amanos Yılanı'na ait ilk 2 örnek, Adnan Menderes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinde bulunan Biyoloji Müzesi'nde saklanıyor. Biri dişi diğeri de erkek olan bu iki örnek, sonraki çalışmalarda karşılaştırma amaçlı kullanılabilir. Üzerine müze materyali haline getirildi. Bölüm müzesi, uluslararası bir müzeler veri paylaşımı ağı olan HerpNet'in de ilk Türk üyesi. Bu sayede, HerpNet üyesi olan diğer bir kurum, sistemin kullandığı bilgi paylaşım yazılımı sayesinde Amanos Yılanı'na ait her türlü sayısal veriye ulaşabilecek ve dağılım gösterdiği alanlar da harita üzerinde görülebilecek.

Deniz Candaş